

САБОРНИК

БИЛТЕН БЕОГРАДСКЕ САБОРНЕ ЦРКВЕ
СВЕТОГ АРХАНГЕЛА МИХАИЛА

НЕДЕЉА, 27. НОВЕМБАР 2016, ГОДИНА 18, БР. 11

МАЈКЕ ХРИШЋАНКЕ: ПЛЕМЕНИТА МИС ИРБИ

ПОРЕКЛО

Мис Аделин Паулина Ирби је рођена децембра 1831. године у Енглеској, у имућној породици - деда по оцу јој је био лорд, а отац адмирал и командант енглеске флоте, у оно време највеће на свету. Мајка јој је потицала из породице најугледнијих нотингемских банкара. Богатство и племенито порекло су јој омогућили да похађа престижни Универзитет у Лондону. Нарочито се интересовала за филозофију, историју и архитектуру. Желела је да своје образовање усмери неком већем добру. По завршетку студија, путовала је, са својом пријатељицом мис Мекензи, по Европи, обишавши Немачку, Аустрију, Чешку, Пољску и Мађарску. Ове путописе су објавиле у књизи *Кроз Карпате*.

ИСТИНА О СРПСКОМ НАРОДУ

Године 1861, кренуле су на своје друго велико путовање и нашле се на Балкану, одушевљене нарочито српским народом у БиХ. Три године су обилазиле Бугарску, Босну, Србију, Албанију, Црну Гору, Грчку и Македонију. Написале су књигу *Путовање по словенским земљама Турске у Европи*, која је штампана у Лондону, 1866. Исте године је објављена и у Њујорку, а две године касније је доживела и српско издање. Ово дело је доживело огroman успех. Мис Ирби је записала: “Када сам дошла у Босну, видела сам један добар и срцем велик народ; несрећа тог народа и патње његових синова побудиле су у мени осећај милосрђа и ја сам одлучила да свој живот посветим раду да се ублаже те патње и умање те несреће”. О Србији је записала: “Свуда смо биле примљене са највећом пажњом и гостопримљивошћу, и ми смо очаране Србијом и Србима”. Међу најзанимљивијима су описи Косова и Метохије. Ова је књига разбила све предрасуде читалаца о “дивљим” Словенима са Балкана, о којима већина Енглеза није знала ништа. Енглеском народу је предочена истина о народу чије су, некада моћно, царство покорили турски освајачи. Непроцењиво културно и уметничко благо тог некадашњег великог царства безобзирно је плачкано, рушено и уништавано, а људи мучени, тлачени и понижавани. Интересовање за ову књигу било је огромно не само у Енглеској, већ и у другим земљама Европе и Америке. Ово дело је успело да најјача негативну слику о Србима, коју је створила у јавности званична енглеска поли-

тика, тада наклоњена Турској. Известан број познатих политичара и новинара је променио свој став према Србима. Истина о Србима је продрла у свет - захваљујући мис Ирбијевој. Гледстон, вођа либерала, који је бранио интересе балканских хришћана, написао је предговор овој књизи, истакавши: “По мом мишљењу, ниједан дипломата, конзул, ни путник из нашег народа нису тако снажно утицали на наше јавно мњење, нити тако значајно обогатили наша знања о овом сложеном питању као ова књига”.

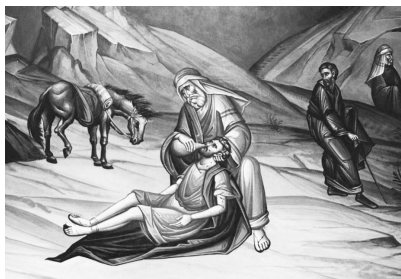
ПРВА ЖЕНСКА ШКОЛА

Мис Ирби је добро научила српски језик и заинтересовала се за статус жене у овом делу света. Суочила се са тешким условима живота у Босни и недостатком могућности школовања деце, због чега је стопа писмености била испод 1%, па у Сарајеву није постојала ни једна књижара. Вратила се у Сарајево и, заједно са мис Мекензи, почела да ради на оснивању школе за босанске девојчице. Од средстава која је осигурала у Енглеској, 1870. је отворила прву женску школу у Сарајеву и у овом делу света. Не само што је организовала комплетну наставу, већ је и подигла прву зграду. У почетку је имала непријатности локалног становништва; фра Грго Мартић је држао проповеди против ње, као протестанткиње, а нападали су је и православци. Иако је школа била отворена за све вероисповести, углавном су је похађале српске ученице, па је ускоро школа, у званичној документацији и извештајима, почела да се назива *српском женском школом*. Учила се основна писменост, ручни рад, историја и основи лепог понашања. Школу су најпре похађала деца из богатих српских породица, али се временом све више окретала сиромашнима, којима је постајала друга кућа, пружајући им смештај, храну и одећу. Своје ученице је учила да поштују народну традицију и српске обичаје, понављајући им: “Не смете да заборавите да сте Српкиње”.

РАТНИ ПОДВИЗИ

У време Херцеговачког устанка, 1874. и 75. а и касније, током српско-турских ратова, 1876-78, њене хуманитарне активности су биле достојне историјског памћења, пре свега у збрињавању избегле сиротиње и деце. По избијању устанка, затворила је школу и вратила се у Енглеску, ради прикупљања средстава, хране, одеће и новца за збрињавање избеглог српског становништва. На територији од Сарајева до Далмације и Славоније је спасила животе преко 40.000 људи. Основала је фонд за помоћ избеглом народу. Градила је домове за сирочад, насеља за смештај бескућника, набављала лекове за болесне и рањене, отварала школе. Радиле је неуморно тешке физичке послове на збрињавању народа у Босни, Херцеговини, Славонији и Српској Крајини. Сав свој иметак и све своје знање и образовање је посветила образовању и васпитању омладине у БиХ. Прибавивши потребна средства, отишла је одмах у околину Пакраца, у велику српску избегличку колонију. Ту је отвори-

ла још 20-ак школа, које је похађало скоро 2000 деце, а поред образовања, добијали су и одећу и храну. Под притиском хрватског режима, морала је да затвара ове школе и напусти Славонију. Енглески археолог и рођак мис Ирби, Артур Џон Еванс, записао је у свом путопису да ће се над оваквим неделима хрватских власти згражавати цивилизована Европа. Мис Ирби је отишла у Книн, где је отворила четири нове школе, за 180 ђака, а помагала јој је мис Џонстон. У Далмацији је, средствима која су стизала из Енглеске, подигла колибе за 120 српских породица.

ШКОЛОВАЊЕ ДЕЦЕ

Године 1879, вратила се у Сарајево, где је наставила добротворни рад. Повела је са собом и 40 сирочади из Далмације. Школовала је децу погинулих устаника, а најталентованије је, о свом трошку, слала на школовање у иностранство, саветујући их: “Чувајте своје српске обичаје и веру православну, немојте слушати којекакве завидљивце и лажове, ако вас буду одвраћали од тога”. Понајвише се посветила школовању сиромашних девојчица у Сарајево. Њена школа је, временом, прерасла у средњу школу, а школовање је трајало 8 година; школовала је сирочад и сиротињу, сада и дечаке. Одавде су изашле прве генерације Српкиња интелектуалки у Босни, које су се, касније, запошљавале у српским школама широм БиХ, као учитељице. Школа мис Ирби је радила све до њене смрти. И када се мис Џонстон вратила за Енглеску, мис Ирби је сама наставила са радом још 25 година, финансирајући школу из сопственог иметка и подучавајући децу широком спектру области.

ОДЛИКОВАЊА

Мис Ирби је одликована Таковским крстом краља Александра Обреновића, Орденом Светога Саве другог реда краља Петра I Ослободиоца и Даниловим крстом краља Николе Петровића. Остала је упамћена као “племенита Ирби и српска мајка”. Штићеници њене школе су је звали: Племенита.

УПОКОЈЕЊЕ

Мис Аделин Ирби се упокојила 15. септембра 1911. године, а широм Сарајева је настала права плина жалости - заставе су биле спуштене на пола копча, црна платна су висила са прозора и балкона, а цвеће је слано из свих крајева Босне и региона. Непрегледна поворка, која је пратила мис Ирби, кренула је испред школе, а чинили су је ученици свих сарајевских школа, деца и учитељи њене школе, енглески конзул са супругом, представници Владе, дипломатског кора, свештенство и народ. Литија је стигла до Саборне цркве у Сарајево, где је одржана служба. По сопственој жељи, мис Ирби је сахрањена на Кошевском гробљу у Сарајево, где јој је 1914. подигнут и споменик.

У НЕДЕЉИ 23. ПО ДУХОВИМА ПРОСЛАВЉАМО:

- 27.(14) Свети апостол Филип (Божићне покладе)
- 28.(15) Свети мученици Гурије, Самон и Авив (Почетак поста)
- 29.(16) Свети апостол и јеванђелист Матеј
- 30.(17) Св.Григорије Чудотв.; Св.Максим,патр.цариград.; Преп.Севастијан Цексонски
- 01.(18) Свети мученик Платон; Свети мученици Роман и Варул Отрок
- 02.(19) Свети пророк Авдија; Св. мученик Варлаам; Преподобни Јоасаф
- 03.(20) Преподобни Григорије Декаполит (Претпразништво Ваведења)

НАСЛЕЂЕ

Мис Ирби је тестаментом, у енглеском конзулату, завештала своју имовину, у вредности од милион круна, српском културном друштву *Просвета* и Добротворној задрузи Српкиња у Сарајево. Четрдесетодневни парастос јој је служен у Саборној цркви у Београду, а певало је Прво београдско певачко друштво. У Сарајево јој је посвећена једна од централних градских улица, а и у Београду једна улица носи име по њој. По никад искорењеном српском забраву великана, добротвора, сопствене историје и корена, и мис Ирби је данас у српском народу готово заборављена...

РЕКЛИ СУ...

Никада нећемо моћи до краја да сазнамо ни до краја да процјенимо све што је она жена учинила за Босну, развијајући међу нашим дјевојкама љубав према својој земљи, својем дому и послу, и тежњу ка бољем и племенитијем животу, јер све што је она, вјерна својем карактеру, радила, чинила је с највећим самопожртвовањем, без икакве хвалисавости и разметљивости... Нека нешто од те племените ведрине пређе и на нас и надахне нас у свим нашим дјелима. Нека њен мио и озбиљан лик остане међу нама, у нашем сјећању, као симбол и спомен онога што је најбоље у нама и у свим људима. *Иво Андрић*

МИС ИРБИЈЕВА

Ступила си нама... Усред ноћи тавне
Мученика земљу, која нема зоре,
Привила си души, гдје планете горе,
О, велика жено Британије славне!
Преко наших поља, гдје купине стоје,
Неуморно, као сијач Богом дани,
Сијала си испод магла непрестани'
Све звијезде срца и љубави своје.
И свуда гдје паде твоје зрно чисто -
Плод обилан, златан сузом је
заблест'о,
На славу и хвалу теби, наша мати!
И вијекова многих када конач буде,
Овдје на олтару ове српске груди,
Пред твојијем ликом
кандило ће сјати.
Алекса Шантић, 1911.

Драга браћо и сестре, у понедељак, 28. новембра, почиње Божићни пост.
На исповест можете долазити свакога дана током и после јутарњег
и вечерњег богослужења или бденија.

Главни и одговорни уредник: протојереј-ставрофор Петар Лукић. Уредник издања: Ивана Радовановић. Тел.храма: 011/2636-684. Факс: 011/2636-566.
www.saborna-crkva.com. sabornik@saborna-crkva.com. Тираж: 1000 примерака.